

[Nørskov.]

underligt, at nogle af de økonomiske svagest stillede Landmænd, navnlig de, der har købt deres Ejendomme i Papirvalutaens Tid, allerede har maattet give op, og endnu flere vil følge efter, hvis Forholdene ikke snart bedres. Derfor er Stillingen saa alvorlig og trist, navnlig i mange yngre Landmænds Hjem og Bedrifter. Det økonomiske Resultat, der foreligger for det sidste Aar, er, som man kunde vente, det meget nedslaaende, at Forrentningsprocenten er opgjort til $\div 1,2$ pCt. Det er ganske forfærdende, og selv hvor der arbejdes med gældfrie Ejendomme, og man ser bort fra Rentekravet, bliver der for lidt Indkomst til at give et passende Vederlag til Familiens Underhold.

De Forhold, som jeg her har skildret, finder ogsaa et Udtryk i Sparekassernes Udtræk. En stor Sparekasse har saaledes i Begyndelsen af November foretaget en Opgørelse og Beregning af Indskud og Udtræk. Der viser sig følgende Forhold: I 1929 en Vækst paa 10, i 1930 en Vækst paa 1, i 1931 en Nedgang paa 10 og i 1932 en Nedgang paa 26. Disse Tal giver et godt Billede af de økonomiske Forholds Udvikling i de senere Aar, som klart viser, at Indskyderne tærer paa Reserverne.

Man kan ikke rette Bebrejdelser mod nogen for den kolossale Prisnedgang paa Landbrugets Salgsvarer, som jo er saa langt udenfor al rimelig Beregning. Ingen, selv nok saa kloge Folk, har kunnet forudse en saadan Katastrofe. Men der rettes ofte Bebrejdelser mod Landbruget for dets Gældsbyrde. Ja, Gælden er stor, men er den vokset forholdsvis mere i Landbruget end i andre Erhverv? Jeg er ikke sikker paa, at det er Tilfældet. Landbrugets forøgede Gæld staar dels i Forbindelse med visse af Krigstidens økonomiske Foreteelser, som jeg her har peget paa, og ikke mindst staar den i Forhold til den Produktionsforøgelse, der i de sidste 10—12 Aar har fundet Sted i Landbruget, en Produktionsforøgelse, der har bundet store Kapitaler.

Det maa dog ikke glemmes, at praktisk talt fra alle Sider, ogsaa fra Politikerne, blev Landmændene opfordret til at sætte al Kraft ind paa at fremme Produktionen, ogsaa for at give Beskæftigelse til saa mange Mennesker som muligt. Og det bør heller ikke glemmes, at det betydelige Pengebeløb, som Landbruget i en Aarrække gennem sit Arbejde har tilført Landet, er kommet hele Samfundet til gode. Det ligger jo nu en Gang i den menneskelige Natur at have Tro paa Fremtiden.

Uden denne er det overhovedet umuligt at sætte noget i Gang, heller ikke Landbrug. Den sunde Optimisme, som ikke har noget med Spekulation at gøre, taget i dette Ords almindelige Betydning, har været herskende indenfor Hovedstammen af danske Landmænd, og paa dette Grundlag er der arbejdet.

Ud fra de Kendsgerninger om de økonomiske Forhold i Landet og særlig i vort Hovederhverv Landbruget, som jeg nu har omtalt, melder det Spørgsmaal sig: hvorledes rettes Misforholdet op, saaledes at der igen kan arbejdes hen imod Rentabilitet i Landbruget? Og Spørgsmaalet er da: kan Landbrugets Indtægter hæves? Hvis ikke, da maa Erhvervets Udgifter sættes ned. Andre Veje gives nu en Gang ikke. Jeg vil nu foretage en kort Underøgelse af disse to Problemer.

Hvad det første angaar, Muligheden for en Hævning af Eksportpriserne, tror jeg ikke, vi skal regne dermed foreløbig. Disse bestemmes jo paa Verdensmarkedet, hvorpaa vi ingen Indflydelse har, og vel aldrig har dansk Landbrug haft haardere Vilkaar paa Verdensmarkedet end i Øjeblikket, hvad enten vi ser mod Syd eller Vest, hvor Toldforhøjelser og Kontingentering har lagt vor Eksport Hindringer i Vejen som ingen Sinde før og i høj Grad forringet Vilkaarene for vor Landbrugseksport. Selvfølgelig maa vi inderlig haabe, at vore Forhandlere i England maa opnaa Resultater, som vi kan være tilfredse med, og vi maa i Sandhed love for, at det danske Landbrug, der nu, som jeg har omtalt, er ude for Kritik, dog til Dato har formaaet at fremstille Produkter, der i Kvalitet er uovertrufne og netop i Kraft deraf har bevaret vort Marked saa nogenlunde.

Der kan naturligvis ogsaa rejses det Spørgsmaal: kan vore Eksportpriser ikke hæves ad kunstig Vej? Hertil maa der formentlig svares nej. De kan eventuelt hæves ved Eksportpræmier, men fra ingen Side, hverken fra Landbruget eller anden Side, er noget saadant foreslaaet. Ganske vist ved vi, at man i mange Lande er slaaet ind paa en kraftig Beskyttelsespolitik, hvilket imidlertid ingenlunde har ført til en Bedring af de fremmede Erhvervs Vilkaar, heller ikke til en Bedring for Samfundet som Helhed i de paagældende Lande.

Tilbage bliver der kun at sætte ind paa den anden Mulighed, der bygger paa det gamle sunde Princip: at sætte Tæring efter Næring, det vil sige at bringe Udgifterne ned i Forhold til Indtægtsmulighederne. Det var den Vej, vi fra vort Partis Side